

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Skåne och Cammin

Andersson, William

Fornvännen 1926(21), s. 65-66 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1926_065

Ingår i: samla.raa.se

Denarer av detta slag finnas från Gotland till ett antal av 16 st.

Från Uppland äro förut följande romerska mynt kända från per. 4 och 5 (Haugbergs förteckning i Aarbøger 1894 är här kompletterad med nr 3 och 7):

1. Husby, Stavby sn. Claudius o. Nero, av år 51, guld, (St. H. M. 1460).
2. Hönsgårde, Husby Långhundra sn. Nero (54—78), guld, (St. H. M. 8240).
3. Rickomberga, Bondkyrka sn. Domitianus (81—96), silv. (St. H. M. 11438).
4. G:la Uppsala, nära kyrkan, Hadrianus (117—138), silv.
5. Vik, Balingsta sn. Faustina (ej uppgivet om det är Faustina d. ä. 137—161 eller Faustina d. y. 161—180), silv. Skall förvaras på Viks slott.
6. Brottbys, Ösbygarns sn. Marcus Aurelius (161—180), funnet jämte ett fragment av ett annat silvermynt i en vikingatidsgrav.
7. Stavby, Giresta sn. Obestämbars, silv. Hänföres av Montelius i "Från Järnåldern" till tiden 235—395.

Romerska mynt äro således ej alltför vanliga här uppe. Den nytillkomna denaren erbjuder även ett visst intresse genom sin fyndplats, vilken ligger knappt 500 m. väster om det bekanta gravfältet vid Göddåker, som har givit många fynd av importvaror från romarrikets provinser från 200- och 300-tal. e. Kr. Alldeles i närheten av fyndplatsen ligger även en stor, ganska låg gravhög. Om myntet härrör ur en grav eller är ett vanligt lösfynd torde knappast med bestämdhet kunna komma att avgöras.

Att det kommit i jorden ganska snart efter sin prägling lär väl i alla fall vara ganska sannolikt, då det visar endast obetydliga spår av nötning.

Folke Bergman.

Skåne och Cammin.

Stenarbeten av öländskt eller gotländskt material såsom dopfuntar, gravhällar, kapital och stundom hela socklar äro långt ifrån sällsynta i kyrkorna på den tyska Östersjökusten. Nästan i varje stad erinras vi om, att den livliga bytesförbindelse, som under sengotiken och renässansen skulle avsätta så många synliga spår i den baltiska konsten, var grundlagd redan under övergången mellan romansk och gotisk tid. Däröfver erinras även det monument, varåt här skall ägnas några korta rader, domen i Cammin i Pommern.

Vid inträdet på domkyrkoplatsen kan nordbon icke undgå att förvånas öfver det i norra tvärskeppet använda materialet. Medan domen eljest till alla delar är av tegel, höjer sig här nordmuren till omkring 4 meters höjd med huggna granitkvadrate i regelbundna skiftesgångar. Ej mitt på muren utan något mot väster är inlagd en romansk portal med trefaldig avtrappning (Fig. 39). Orneringen är den enklast möjliga: ett kapitalband med platta och skråfas, basen visar detta motiv i omvänd ordning. Tympanon saknas.

Denna mur har observerats redan av KUGLER¹, som i den vill se en rest av

¹ FRANZ KUGLER, *Kleine Schriften I*, Stuttgart 1853, s. 685.

domens äldsta del. I stället för den av Otto av Bamberg 1124 uppförda träkyrkan, lades 1176 grunden till en ny dom¹. Denna fullbordades 1188, men härjades kort efter av eld. REIFFERSCHIED² anser det omöjligt att muren kan vara en rest av domen från 1176, dels på grund av att den mot öster är rakt avskuren 1,50 m. från NÖ hörnet, dels även mot gavelns överdel av tegel, där den visar en bruten linje. Han förutsätter därför en byggnad i ett lättare material analog med de tidiga domerna i Lübeck och Schwerin.

Så kan dock ej vara fallet. Reifferscheid har ej observerat, att den bredvid liggande korsgången av tegel till sin underbyggnad består av kvadermässigt behandlade granitstenar, samt att dessa till höjd och ofta även till bredd

Fig. 39.

ansluta sig till den ovannämnda nordmurens. Det är intet tvivel om att de tillhört denna och därmed torde det vara givet att den 1176 påbörjade domen varit en kvaderbyggnad av granit, av vilken vi ännu skåda rester, tillräckligt många för att antaga, att stensemästarna i all sin enkelhet troligen voro skåningur. I det nordtyska låglandet är teglet det allmänna materialet i de från omkring denna tid uppstående kyrkorna. Under 1100-talet är domen i Cammin ett enastående exempel på en kvaderkyrka i dessa trakter och tillika den östligaste punkten för den monumentala byggnadsverksamhetens framträngande under detta århundrade. De första kolonisterna medförde tegeltekniken, men kvaderbyggnaden kan knappast nått dit

utan dansk förmedling. Tuktade granitkvadar tyda på förbindelser med den skånska byggnadsskolan. Visserligen saknar portalen tympanon, men uppbyggnaden, med arkivolter utan vulster, erinrar närmast om sydportalen i Östra Ingelstad, vilken även har samma enkla kapitälband.

I verkligheten funnos också förbindelser mellan Lund och dessa trakter vid nämnda tidpunkt. Från Trefaldighetsklostret i Lund kommo nämligen de korherrar, som 1177 grundlade klostret Belbuck. Hertig Casimir skänkte dem 11 byar vid Treptow samt fritog alla dem som följde premonstratenserna från Lund från alla pålagor. Nu uppfördes en kyrka vid Treptow, men på grund av ringa inkomster lämnade bröderna före 1183 orten. 1208 besattes klostret på nytt, men denna gång med premonstratenser från Mariengarten i Friesland. Härmed föreligger åtminstone en möjlighet till förklaring av de i dessa trakter beaktansvärda resterna av granitkyrkan.

William Anderson.

¹ R. SPURMANN, *Der Camminer Dom*, Cammin 1915, s. 7.

² HEINRICH REIFFERSCHIED, *Der Kirchenbau in Mecklenburg und Neuvorpommern zur Zeit der deutschen Kolonisation*, Pomm. Jahrbücher, Ergz.bd. 2, s. 182.